

عرش ولایت عطار

تألیف:

مرحوم درشیاور طالمی

بهار ۱۳۹۸

سرشناسه	هوشیار طالعی، مریم، ۱۳۴۸ - Hooshyar Talami, Maryam
عنوان و نام پدیدآور	عرش ولایت عطار / تألیف مریم هوشیار طالعی
مشخصات نشر	رشت: راهبرد شمال، انتشارات، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۲۶۴ ص
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۵۰۵۰-۷-۶
وضعیت فهرست‌نویسی	فپا
یادداشت	کتابنامه
موضوع	عطار، محمد بن ابراهیم، ۵۳۷ - ۶۲۷ ق - عرفان
موضوع	Attar, Farid al-Din, d. ca. ۱۲۳۰ - Mysticim
موضوع	شعر فارسی - قرن ۶ ق. - تاریخ و نقد
موضوع	Persian poetry - ۱۲th century - History and criticism
رده‌بندی کنگره	PIR۵۰۴۶/۵۵۴۴۱۹۸
رده‌بندی دیویی	۷۲۳/۱
شماره کتابشناسی ملی	۵۶۵۶۸۹۹

نام کتاب: عرش ولایت عطار

تألیف: مریم هوشیار طالعی

چاپ: ۱۳۹۸

مصحح: محمد شاه‌محمدی

طراح جلد: پروانه کیانی

قیمت: ۴۰۰۰۰۰ ریال

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۰۵۰-۷-۶

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مرکز نشر و پخش: رشت، کمربندی شهید بهشتی، خیابان شهید نظری، کوچه دهم، پلاک ۱

تلفکس: ۳۳۴۲۴۶۶۱ همراه: ۰۹۱۱۷۶۰۵۶۲۷

E-mail: Ketab@majournal.ir

فهرست

۲۱	پیشگفتار
۲۳	فصل اول
۲۳	کلیات
۲۵	مقدمه
۲۸	تبیین موضوع
۲۹	تعاریف و اصطلاحات مورد استفاده در کتاب
۲۹	تحلیل محتوا
۳۰	تعریف تحلیل محتوا
۳۱	توصیف الگوهای ارتباط در تحلیل محتوا
۳۱	ویژگی‌های محتوا در ارتباط
۳۲	تکرارهای الگوساز در تحلیل محتوا
۳۳	ساختارگرایی در تحلیل محتوا
۳۴	نشانه‌شناسی در تحلیل محتوا
۳۵	معناشناسی در تحلیل محتوا
۳۵	کلام‌محوری در تحلیل محتوا
۳۵	متن
۳۶	ایدئولوژی در متن
۳۶	ایدئولوژی در لایه واژگان

۳۶	اثر ادبی
۳۷	زیبایی‌شناسی اثر ادبی
۳۷	ادبیات داستانی
۳۷	داستان
۳۸	داستان کوتاه
۳۸	حجم داستان کوتاه
۳۸	انواع داستان کوتاه
۴۰	عناصر داستان
۴۰	پیرنگ
۴۰	تعریف پیرنگ
۴۱	گونه‌های پیرنگ
۴۲	تفاوت پیرنگ با داستان
۴۳	شخصیت
۴۴	شخصیت‌پردازی
۴۴	انواع شخصیت در پیرنگ
۴۵	انواع شخصیت در داستان
۴۶	صحنه
۴۶	تعریف صحنه
۴۶	راوی

۴۷	زاویه دید
۴۷	زاویه‌ی دید شخصیت
۴۸	زاویه دید دانای کل
۴۸	زاویه دید نمایشی
۴۹	زاویه دید دانای کل دخیل یا مفسر
۴۹	درون‌مایه
۴۹	تعریف درون‌مایه
۵۰	انواع درون‌مایه
۵۰	نحوه ارائه درون‌مایه
۵۱	بن‌مایه
۵۲	گفت‌وگو
۵۲	فضا
۵۳	لحن
۵۴	طرح
۵۴	حقیقت‌مانندی
۵۵	حادثه
۵۵	کشمکش
۵۶	آشکال کشمکش
۵۶	گره‌افکنی

۵۷	 تعلیق
۵۸	 بحران
۵۸	 اوج
۵۹	 گره‌گشایی
۵۹	 قصه
۶۰	 حکایت
۶۲	 عناصر حکایت
۶۲	 روایت و راوی
۶۴	 زاویه دید
۶۵	 زمان
۶۶	 زمان بیرونی و زمان درونی
۶۷	 درون‌مایه و موضوع
۶۷	 شخصیت
۶۹	 ابزارها و عناصر شخصیت‌پردازی
۶۹	 توصیف
۶۹	 توصیف فضا (مکان)
۷۰	 زبان (در متون عرفانی)
۷۰	 مکتب عرفان
۷۰	 تعریف عرفان و تصوف

۷۱	ویژگی های زبان عرفان
۷۲	علل توصیف ناپذیری زبان عرفان
۷۳	پارادوکس عرفانی
۷۳	نکوهش عقل در لسان عرفا
۷۴	تجربه عرفانی
۷۴	پدیدارشناسی عرفانی (نظریه پایک)
۷۴	فرق عارف و صوفی
۷۵	فرق عارف و زاهد
۷۵	شریعت و طریقت و حقیقت
۷۶	مفاهیم و اصطلاحات عرفانی
۷۶	اخلاق
۷۶	استقامت
۷۷	رضا
۷۷	إحبات
۷۷	حجاب
۷۸	طلب
۷۸	توبه
۷۸	فقر
۷۹	ریاضت

طریقت.....	۷۹
طهارت.....	۷۹
اراده.....	۸۰
یقین.....	۸۰
روح.....	۸۱
حیرت.....	۸۱
ادب.....	۸۲
ذکر.....	۸۲
اخلاص.....	۸۲
ذکر نام.....	۸۳
عشق (حُب).....	۸۳
بنیاد نظری اندیشه‌های محوری عطار.....	۸۴
خلیفه‌الله.....	۸۴
انسان کامل مظهر اسم اعظم.....	۸۴
حقیقت محمدیه ﷺ و حقیقت علویه ﷄ.....	۸۵
عقل.....	۸۵
عقل نظری.....	۸۶
نسبت عقل و نقل در قرآن.....	۸۶
تفاوت دوایر عقلی با دوایر حسی.....	۸۷

۸۷	 خلافت عقل کلی در عالم خلقت
۸۷	 ظهور ذاتی در مظاهر و آیات
۸۸	 علت قابلی در ظهور آیات
۸۸	 وحدت
۸۹	 حجب نوری و ظلمانی
۸۹	 اختفای مطلق در حجاب مقید
۸۹	 ولایت
۸۹	 اصل حقیقی انسان
۹۰	 عدد اربعین (چهل) در قرآن و حدیث
۹۰	 مقامات اربعین ابوسعید ابوالخیر
۹۰	 معرفت و معرفه النفس
۹۱	 رابطه علم و دین
۹۱	 مقام شاكران
۹۲	 ادب با خلق و ادب با حق
۹۳	 فصل دوم
۹۳	 عطار و مصیبت نامه
۹۵	 مقدمه

- ۹۵..... زندگی نامه عطار
- ۹۷..... ملاقات عطار و مولانا
- ۹۷..... ورود عطار به حلقه صوفیان
- ۹۸..... طریقه عطار
- ۹۸..... عطار و طریقه کبرایه
- ۹۸..... عطار و فرقه اویسیه
- ۱۰۰..... سره مناسب در آثار عطار
- ۱۰۰..... عطار و علوه بینی
- ۱۰۱..... شاعران قبل از عطار
- ۱۰۲..... آثار عطار
- ۱۰۲..... دیوان غزلیات و قصائد
- ۱۰۳..... اسرار نامه
- ۱۰۴..... الهی نامه
- ۱۰۴..... منطق الطیر
- ۱۰۵..... مختار نامه
- ۱۰۵..... تذکره الاولیاء
- ۱۰۶..... شخصیت های عرفانی هم دوره عطار
- ۱۰۶..... ابونصر سراج

- ۱۰۶..... ابوطالب مکی
- ۱۰۷..... ابوالحسن خرقانی
- ۱۰۷..... ابوالحسن هجویری
- ۱۰۸..... ابوسعید ابوالخیر
- ۱۰۸..... ابوالقاسم قشیری
- ۱۰۸..... خواجه عبدالله اناری
- ۱۰۹..... امام محمد غزالی
- ۱۰۹..... احمد غزالی
- ۱۱۰..... عین القضاة همدانی
- ۱۱۰..... سنایی غزنوی
- ۱۱۱..... من ملکوتی از نظر سنایی
- ۱۱۱..... شهاب‌الدین سهروردی
- ۱۱۱..... روزبهان بقلی
- ۱۱۲..... ابو حفص سهروردی
- ۱۱۲..... ابن عربی
- ۱۱۲..... نظر ابن عربی درباره معرفت
- ۱۱۳..... شعر عطار
- ۱۱۵..... سبک شعر عطار

۱۱۷.....	موضوع اشعار عطار.....
۱۱۷.....	ویژگی گفتار عطار.....
۱۱۷.....	مقایسه اشعار عطار و سنایی.....
۱۱۸.....	تأثیر حلاج در شعر عطار.....
۱۱۸.....	ویژگی شعر عطار.....
۱۱۹.....	سیر خطی مصیبت‌نامه.....
۱۲۱.....	فصل سوم.....
۱۲۱.....	تحلیل محتوای.....
۱۲۱.....	مثنوی مصیبت‌نامه.....
۱۲۳.....	بخش اول: خلاصه داستان مصیبت‌نامه.....
۱۳۵.....	اندیشه‌های عطار در مصیبت‌نامه.....
۱۳۶.....	مقام برتر انسان.....
۱۳۷.....	مرگ و زندگی.....
۱۳۸.....	درد.....
۱۳۹.....	حیات.....
۱۳۹.....	صادر اول.....
۱۴۰.....	شرافت و کرامت انسان کامل.....
۱۴۱.....	حمد مقام اسم جامع.....
۱۴۱.....	توازی معنای صراط و انسان.....

۱۴۳.....	بخش دوم: عناصر داستان در مصیبت‌نامه
۱۴۳.....	پیرنگ مصیبت‌نامه
۱۴۶.....	شخصیت در مصیبت‌نامه
۱۴۷.....	ویژگی‌های بارز شخصیت‌پردازی در مصیبت‌نامه
۱۵۱.....	شخصیت‌های نورانی و ظلمانی
۱۵۲.....	تقسیم‌بندی شخصیت بر اساس عناصر داستان
۱۵۴.....	انواع شخصیت در پیرنگ مصیبت‌نامه
۱۵۵.....	شخصیت‌های نمادین
۱۵۵.....	توصیف
۱۵۶.....	توصیف صحنه
۱۵۷.....	مکان
۱۶۰.....	زمان
۱۶۱.....	زمان گاه‌شمارانه (کرونولوژیک)
۱۶۲.....	زمان هستی‌شناسانه
۱۶۶.....	گفت‌وگو
۱۶۷.....	ویژگی‌های گفتگو در مصیبت‌نامه
۱۶۸.....	انواع گفت‌وگو در مصیبت‌نامه
۱۷۲.....	درون‌مایه در مصیبت‌نامه
۱۸۳.....	لحن در مصیبت‌نامه

۱۸۳.....	انواع لحن در مصیبت‌نامه
۱۸۳.....	لحن کلی
۱۸۴.....	لحن گفتاری شخصیت‌ها
۱۸۴.....	لحن: استهزاء آمیز
۱۸۴.....	لحن: پندآموز و موعظه
۱۸۵.....	لحن: دلیلی
۱۸۵.....	لحن: تیرآمیز
۱۸۶.....	لحن: تحکم‌آمیز و جفا
۱۸۶.....	لحن: دلسوزانه و مسرتان
۱۸۶.....	زاویه دید در مصیبت‌نامه
۱۸۸.....	زاویه دید دانای کل نامحدود (مفسر احوال)
۱۸۹.....	زاویه دید دانای کل نمایشی
۱۸۹.....	بخش سوم: نشانه‌های نظام‌مندی متن مصیبت‌نامه
۱۸۹.....	عنوان مصیبت‌نامه
۱۸۹.....	دلایل انتخاب نام مصیبت‌نامه
۱۹۰.....	اصول حاکم بر پیکره مصیبت‌نامه
۱۹۶.....	ساختار متن مصیبت‌نامه
۱۹۶.....	تحمیدیه

۲۰۳.....	آغاز کتاب
۲۰۴.....	حکایت‌های اصلی
۲۰۴.....	ساختار حکایت‌های اصلی
۲۰۸.....	ویژگی‌های ثابت حکایت‌های اصلی
۲۱۰.....	جریان‌شناسی حکایت‌های اصلی
۲۱۲.....	وحدت موضوعی حکایت‌های اصلی
۲۱۴.....	خاتمه‌الکتاب
۲۱۶.....	بازتاب ایدئولوژی قرآنی در مصداق‌نامه
۲۱۶.....	تبیین ایدئولوژی متن با توجه به ورگان زبان
۲۱۹.....	بررسی بازتولید ایدئولوژی متن، با توجه به استعاره‌پردازی
۲۲۰.....	تأثیر آموزه‌های قرآنی در تعیین ایدئولوژی متن
۲۲۱.....	توزیع مفاهیم قرآنی در متن
۲۲۴.....	تلفیق عناصر حکایت در تبیین ایدئولوژی متن
۲۲۵.....	موتیو اصلی متن
۲۲۹.....	تکرار الگوساز تقارن واژه نشان‌دار «جان» با پیامبر ﷺ
۲۳۱.....	اشارات هدفمند در نعت، معراج و منزل مصطفی ﷺ به منازل
۲۳۸.....	بررسی نشانه‌های موتیو اصلی متن در همه منازل
۲۴۱.....	مطابقت نظام معنایی با نشانه‌ها
۲۴۹.....	فصل چهارم

۲۴۹..... خصائص مصیبت‌نامه

۲۵۱..... ویژگی‌های کتاب مصیبت‌نامه

۲۵۴..... پارادوکس عرفانی در مصیبت‌نامه

۲۵۵..... سخن پایانی

۲۵۷..... فهرست منابع و مآخذ

www.ketab.ir

پیشگفتار

یکی از موضوعات مهم و جالب توجه بشر در دوران حیات، شناخت هستی و چگونگی حیات جاودانه در آن است؛ حیاتی که باید مورد تصدیق خداوند قرار گیرد و انسان در دایره نیازهای متعدد خود برای اجابت، دست به جستجو و تلاش می‌زند و به اندازه سعی خود، توشه‌های حیات می‌چیند. وجود نحله‌های مختلف عرفانی و آمادگی فطری انسان در جذب آن، باعث می‌شود، این معارف با دقت بیشتری مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد و درست‌ترین راه که مطمئن‌ترین نیز باشد انتخاب شده و از هرگونه آفت و آسیب در امان بماند.

موضوع کتاب، تمهیل محتوای متن مصیبت‌نامه است تا نگاه ویژه عطار در زمینه سلوک و چگونگی راه‌یابی انسان به منبع حقیقت را به صورتی روشن‌مند کشف و ثبت نماید. هدف اصلی احیای تفکر عطار در مصیبت‌نامه و شناسایی اعمال نگاه وی به مخاطب در محتوای متن است.

میزان پابندی عطار به اندیشه‌های سنی به هیچ کس پوشیده نیست. تحلیل رمزگشایی از عقیده و باور در یک متن اصیل است و این روش علم موجب نمایاندن شایستگی‌های متن است. متنی که حلقه اتصال و ارتباط نوع انسان را از بدو و رزق به طبیعت قیامت رقم می‌زند. در پژوهش حاضر، تلاش شده است، ابتدا اطلاعات روشنی از موضوع تحقیق و دیدگاه‌های گروه عارفان و محققین این معارف که قبل و بعد عطار می‌زیسته‌اند، جمع‌آوری شده و سپس به روش‌های تحقیق پاسخ داده می‌شود. این عمل با ورود به متن داستان و آنالیز کردن شخصیت‌ها، درون به بیرون، مضمین مهم عرفانی و عناصر دیگر در متن، صورت گرفته است.

مجموع بحث عطار، در این کتاب هفت هزار بیتی، بر اساس حدیث قدسی «لولا، لولا، لولا ملکت الافلاک» پردازش شده و مؤید این است که در میدان وسیع عمل، انسان تنها و بی‌کس ره‌نشان پژوهش حاضر در حد توان خود قطره‌ای از دریای علم و معرفتی است که با این حدیث، با روش علمی، تحلیل محتوا را برای مخاطبین عرضه می‌کند. گزینش عنصر شخصیت در این متن، حرکت هدفمندی را در اعتصام و

پیوند حقایق وجودی موجودات می‌آغازد و تلاش آن بر محور حقایق فطری انسان در گرایش‌های جاودانی، نماد علمی و عملی مشخصی را عرضه می‌کند.

آنچه در این کتاب مورد توجه بوده است، نظام منسجم آموزه‌های قرآنی متن مصیبت‌نامه است که در صراط مستقیم تفسیر و تأویل شده‌اند و شریعت و طریقت را به هم وصل کرده تا حقیقت رونمایی شود و نقطه توحیدی تمام افکار و اعمال سالک فکرت که نماد یک سالک واقعی است، از تشویش و کثرت به طمأنینه و وحدت ختم شود. اصطلاحات و واژگانی که در تصوف و عرفان، به‌عنوان بازتاب نظام ادراکی عقیدتی مطرح است و تقریباً در تمام آثار عرفانی دیده می‌شود؛ در مثنوی مصیبت‌نامه بسامد کم را به خود اختصاص داده است؛ در این خصوص می‌توان گفت، بسیاری از واژگان، کلمات ساده‌ای هستند که سالک در تمام مراحل زندگی با آن‌ها ارتباط داشته است.

اگرچه در تألیف این کتاب تلاش فراوانی صورت گرفته تا کتابی عاری از خطا تحویل گردد، اما بدیهی است که هیچ کاری بدون خط نیست. از این رو از خوانندگان محترم خواهشمند است پیشنهادها و انتقادات خود را به آدرس ایمیل ketab@majou.ir ارسال نمایید تا در چاپ‌های بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

مریم هوشیار طالعی

۱۳۹۸